GENEL-İŞ

onbes günlük işçi gazetesi

Türkiye genel hizmetler işçileri sendikası yayın organıdır

emek

YÜCEL YAMAN KÜTÜPHANESİ

MERKEZ YÖNETİM KURULUMUZ TOPLANDI

BAŞTÜRK

"İşçi sınıfı politikanın ne dışındadır ne de tarafsızdır. Sendikalar sermayeye karşı emeği korumakla görevli olduğuna göre taraflardan biridir. Bu niteliği ile siyasal ve ekonomik yönü solda olan bir kuruluştur. Emeğe saygılı, emeğe hakettiği, ekonomik ve sosyal değeri veren siyasal partileri elbette destekleyecektir Ancak, bu destekleme o partiye oy vermekten ibaret kalmamalıdır. desteklenen partinin karar ve yönetim organlarında, gövdesinde kendi ağırlığınca yer alarak, siyaset oluşturma görevine katılmak gerektir."

GRAFİK STÜDYO S

15 günün takvimi

25 ŞUBAT 1975 SALI

- Sağ cepheyi eleştiren Ecevit: "Saldırganlara iç barış toplantısı ile cevap vereceğiz"
- Basın Yayın Genel Müdürlüğünden istifa eden Koloğlu, CHP Dış İlişkiler Danışmanı oldu.
- TRT Genel Müdürü İsmail Cem'in atanmasıyla ilgili kararname Senato'da tartışılmaya başlandı.
- Samandağ TÖB-DER Başkanı ve dört üye tutuklandı.
- Şevket Kazan: "Olay çıkan illerde gizli değil, açık toplantılar yaptım" dedi.

26 ŞUBAT 1975 ÇARŞAMBA

- Anayasa Mahkemesi 146/3'ten mahkumları af kapsamına aldı. Türk Ceza Kanununun 146/3 maddesi Anayasa ve Meclis'e karşı işlenen suçları kapsıyor.
- İki milletvekili Erzincan olayı yüzünden dövüştü.
- Banka soyguncularını soyan jandarma eri tutuklandı.
- Maliye Bakanı: "Enflasyon içinde yaşıyoruz" dedi.
- Yol-İş, çevre yolunda grev kararı aldı.

27 ŞUBAT 1975 PERŞEMBE

- Erzincan olaylarında Emniyet Müdürünün saldırıyı yapanlara yardımcı olduğu ve omuzlarda taşındığı iddia edildi.
- Sayıştay, memurların tedavi masraflarının tümünün kurumlarınca ödenmesine karar verdi.
- Bakanlar Kuruluna, toplu sözleşme esaslarını saptama yetkisi veren madde, bütçeden çıkarıldı.
- Amerikan U-2 casus uçaklarının Makarios'un izni ile Kıbrıs'taki İngiliz üssü Agratur'da üslendikleri bildirildi.

28 ŞUBAT 1975 CUMA

- Elektrik kısıntısı 21 Mart'a kadar uzatıldı.
- Ford'un Korutürk'e mektubu: "Türkiye'nin itidalli davranmasını rica ediyorum."
- Katsayının 9'a çıkması ile emekli dul ve yetim aylıklarında % 12,5 artış olduğu açıklandı.
- Türk-İş ve DİSK'e bağlı 8 sendika sosyal konut kredisi sahteciliği konusunda Meclis soruşturması istedi.
- Manisa'da meslekdaşını öldüren öğretmenin evinde Said-i Nursi'ye ait kitaplar bulundu.

1 MART 1975 CUMARTESİ

- Sadi Irmak, hükümeti kurmakla tekrar görevlendirildi. Cumhurbaşkanı: "Çare milli koalisyon ve erken seçimdir."
- Adalet Partisi Korutürk'ü sert bir dille eleştirdi. CHP ve DP, Cumhurbaşkanının önerilerini ve Irmak'a görev verilmesini olumlu karşıladı.
- Manisa'da öldürülen öğretmen Battal Öz, toprağa verildi.
- Adana Elektrik İdaresinde yeni bir yolsuzluk ortaya çıktı, dört kişi daha tutuklandı.

2 MART 1975 PAZAR

- Başkanlık Divanı bildirisi AP'de tepki yarattı. İnan, "Konuşmayı yanlış yorumlayan Divan, yetkisini aştı" dedi.
- Libya'ya giden Erbakan, tek çözümün cephe hükümeti olduğunu söyledi.
- Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı huzursuzluk yaratacak davranışlardın kaçınılmasını istedi.
- Gölbaşı olayları nedeniyle tutuklananların sayısı 11'e yükseldi.

3 MART 1975 PAZARTESİ

- İşçi mesken kredisini 100 bin liraya çıkaran kararı Baykara da imzaladı.
- İzmir'de "Pamuk Mensucat" 1500 işçiye lokavt uyguluyor.
- Atina, Lahey'e gitme konusunda Bakanlar düzeyinde görüşmeyi kabul ettiğini Ankara'ya bildirdi.
- NATO Başkomutanı, Korutürk, Irmak, Esenbel ve komutanlarla görüştü.
- Kaçak sigara satan 75 kişi gözaltına alındı.

4 MART 1975 SALI

- DP Grubu, hükümete katılma kararı aldı. AP milliyetçi cephe içinde ortak hareket edecek. Demirel CHP-AP ortaklığına karşı.
- Ecevit: "AP, rejim ve devlet açısından çok tehlikeli ilişkilere girmiştir" dedi.
- Boran, yeni sosyalist partinin Nisan ayı içerisinde kurulacağını söyledi.
- TBMM Birleşik toplantısında oy birliği ile alınan kararla sıkıyönetim 4 ilde bir ay daha uzatıldı.
- Tunç: "Lokavt Türk işçi hareketine yöneltilmiştir" dedi.

5 MART 1975 ÇARŞAMBA

- Demirel: "CHP-AP koalisyonu işlemez, 15 gün sonra dağılır" dedi.
- En düşük işçi emekli aylığının net 1200 lira olması Meclis Komisyonunda kabul edildi.
- Mayıs ayında Ankara'da yapılması öngörülen NATO Bakanlar Konseyi toplantısı Brüksel'e alındı.
- Şekere zam yapıldı.
- İş adamı Kemal Has öldürüldü.

6 MART 1975 PERŞEMBE

- Ecevit, AP'yi bir kez daha seçime çağırdı. "Rejim tehlikedeyse baş sorumlu Demirel'dir" dedi.
- Ecevit'in gezisi arefesinde Almanya'ya giden Türkeş, "gövde gösterisi" yapacak.
- Korutürk, Orgeneral Sancar'la görüştü; Komutanlar da bir toplantı yaptılar.
- Profesör Yalçın: "Demirel AP'yi daima kendi şahsı için kalkan yaptı" dedi.
- Toz şekerin 8, kesme şekerin 9 liraya satılacağı açıklandı.
- Kemal Has'ın katili teslim oldu.

7 MART 1975 CUMA

- Irmak, Cumhurbaşkanı ile görüştükten sonra ikinci tur temaslarını en kısa zamanda bitireceğini söyledi. Irmak: "İcraat hükümeti kurmayı deneyeceğim."
- Demirel: "Ecevit istiyor diye bu memlekette seçim olmaz" dedi.
- İzmir'de SSK'da çalışan 500 işçi greve başladı.
- Federal Almanya Anayasa Koruma Örgütünün raporu: Aşağı Saksonya'da MHP'ye bağlı aşırı sağcı 30 Türk örgütü var.
- PTT, komisyoncuların 10 bin liraya sattığı bir aygıtı edinenlere bekletmeden telefon veriyor.

8 MART 1975 CUMARTESİ

- Sigara içen erkeklerin, 40 yaşından sonra yılda en az bir kez kanser kontrolü yaptırmaları gerekli görülüyor.
- DP'li eski 45 milletvekilinin AP'ye giriş töreninde Demirel: "İhtilâl getirdiğinden çoğunu götürür" dedi.
- Sınıfta ezan okunmasını önleyen müdürün evi taşlandı.
- Sümerbank'ın imal edip, perakende satmadığı yer karoları aracıya yüzde 800 kâr sağlıyor.
- Kıbrıs'ta toplumlararası görüşmelere Waldheim'ın başkanlık etmesi önerisini reddettik.

9 MART 1975 PAZAR

- İşçi Kurultayında Türk-İş'in siyasal hayata ağırlığını koyması istendi.
- İstanbul'da 62 eski DP'li AP'ye girdi.
- Barolar Birliği, partileri Korutürk'ün önerilerine uygun olarak görevlerini yapmaya çağırdı.
- Nusaybin sınırında kaçakçılar bir jandarma astegmenını şehit etti.
- Irmak: "Partilerden son bir fedekarlık bekliyorum." dedi.
- Almanya'daki Türkler arasında Türkeş yanlısı bazı kişiler, Ecevit aleyhinde propaganda yapıyor.

10 MART 1975 PAZARTESİ

- Başbakan Sadi Irmak, zor da olsa CHP ve AP'yi bir araya getirmeye çalışacağını söyledi.
- ABD Dışişleri Bakanı Kissinger Ankara'ya geldi.
- Yurt dışı gezisine başlayacak olan Ecevit, Korutürk'le görüştü.
- İşçi Kurultayında, TGS Sekreteri Türk-İş'in bugünkü yöneticilerinin değiştirilmesi gerektiğini söyledi.
- Aydınlık sanıkları için savcı, 15 yıla kadar ağır hapis cezası istedi.

TÜRKİYE
GENEL HİZMETLER İŞÇİLERİ
SENDİKASI
YAYIN ORGANIDIR

GENEL -İŞ Sendikası
adına sahibi
Abdullah BAŞTÜRK

Genel Yayın
Müdürü
Ertan ANDAŞ

★☆★

Bu sayıdan sorumlu
Yazıişleri Müdürü
Erol SARAÇOĞLU

★☆★

GENEL -İŞ EMEK'in
bu sayısı
GENEL-İŞ
Basın Bürosunda
tertip edilmiş
Dizgi ve Filmler
7 GÜN
Offset tesislerinde
hazırlanmış ve
Tercüman
Gazetecilik ve Matbaacılık
A. Ş. Tesislerinde
basılmıştır.

★☆★

FOTOĞRAFLAR
Hasan MERT

GENEL-İŞ EMEK
Basın Ahlak Yasasına
uyar

İDAREHANE
Süleyman Sırrı Sokak 2/4
Telefon: 17 54 59-17 52 67
YENİŞEHİR
ANKARA

★☆★

YIL: 9-SAYI: 238
FİYATI: 50 KURUŞ
BASILDIĞI TARİH
15 MART 1975

Kapak ve Grafikler:
GRAFİK STÜDYO S

GENEL-İŞ EMEK'in
bu sayısı
20 bin adet basılmıştır.

GENEL - İŞ EMEK

BAY KİSSİNGER'İN AMACI BELLİDİR

Değerli okurlarımız. geçtiğimiz günlerde ülkemizi ziyaret eden bir yabancı Dışişleri Bakanı vardı. Ülkemiz halkının çoğunluğunun gelmesini istemediği. yararından çok zararının dokunacağı bilinen bu kendi gelen konuk, sözde barışçı amaçlarla ziyaret gereksinimi duymuş.

Oysa ki kazın ayağı hiç de öyle değil. Öteden beri bilinen bir gerçek vardır. Barış içinde yaşamını sürdüren dünya devletlerinden bazıları, hiç beklenmedik zamanlarda Amerikan emperyalizminin hışmına uğrar. Bay Kissinger da sözde sözde barışçı amaçlarla arabuluculuk yapar. Aslında, Amerika geri kalmış veya kalkınmakta olan ülkeleri birbirine düşürmek suretiyle, hem o ülkelerin dirilişlerini baltalar, hem de elinde bulunan kendilerinin kullanamayacakları, daha doğrusu modası geçmiş silah ve cephaneyi bu ülkelere satarak bütçesini kabartır. Bazan da yeni silah ve cephaneleri bu ülkelere verip kendisi uzaktan bakar. Denemesini böyle yapmış olur. Çoğu kez de tutuşturduğu ülkelere silah ve cephane gereksinmelerini vermelerine karşın, onlardan, hayati önem taşıyan ödünler ister ve alır da.

Amerika'nın dünya barışı üzerindeki bu kara bulutları dünya halklarının çoğunluğu tarafından da bilinmekle beraber. diğer kapitalist ülkeler ve onların her ülkede bazı ödünler karşılığı üslenen emperyalist uşakları gerçekleri başka türlü gösterir. Amerika emperyalizminin üstüne tüy kondurmazlar.

Haşhaş ekimi yasağının kaldırılması ile başlayan ve Kıbrıs Barış Harekatı ile ilerleyen kararlı tutumumuz karşısında, Amerikan Kongresinin askeri malzeme sevkiyatını durdurma kararı bütün ulusumuzca olduğu gibi. bütün dünyaca da bilinmektedir. Amerika. yıllardan beri süregelen askeri malzeme satışını, bir yardım gibi göstermiş ve sanki karşılıksız bir ödün veriyormuş gibi de durdurmuştur. Sadece ABD değil, ülkemizde onun savunuculuğunu ve sözcülüğünü yapanlar da aynı davranmışlardır. ABD Kongresinin iplerini ellerinde bulunduran Yunan asıllı parlamenterler. Kıbrıs'taki yenilgiyi hazmedememişler ve askeri malzeme sevkiyatını durdurma yoluyla nefesimizi kesmeyi hedef almışlardır. Yunan asıllı parlamenterler bu kararı verirken. bir kez olsun tarih sayfalarını geriye doğru çevirip bakmayı unutmuşlardır nedense. Eğer bir kez baksalardı. bu yanılgıya düşmeyeceklerdir. . Her neyse. .

Şimdi Sam Amca, kalkmış ülkemize kadar gelerek. bizi yeniden sömürü düzenleri içine alma yollarını araştırmaya başlamıştır. Bay Kissinger, ülkemizdeki görüşmeleri sırasında, "Türkiye Kıbrıs'taki tutumunu yumuşatmazsa. yardımın yeniden başlaması için. Amerikan Kongresini ikna etmek güç olacaktır" demiştir. Bay demeyi bile yakıştıramadığımız bu kendini bilmez kişi, hala yardımdan söz etmekte ve utanmadan bir de ödün istemektedir. Bay Kissinger. elinizden geleni ardınıza koyunuz. Uyanan Türk ulusu ve onun bölünmez bir parçası olan Türk işçisi seni de. ülkeni de. insanlık düzeyinizi de çok iyi bilmektedir. Ve bugüne kadar ki yutturmacalarınıza artık kimse kanmayacaktır. Gölge etmeyin başka ihsan istemiyoruz.

Gene. Bay Kissinger. ülkemizde Başbakan Sadi Irmak'la görüşürken. "İpleri hemen koparmamak lâzım. Zaman herşeyi halleder" diyebilmiştir yüzü kızarmadan. Evet, Bay Kissinger, zamanın her şeyi halledeceğini en az sizin kadar biz de biliyoruz. Ama sizin söylediğiniz gibi art düşüncelere saptanmadan olur bütün bunlar. Umarız bir daha bu topraklara ayak basmazsınız. Yüzünü şeytan görsün.

Yorum

HAVANDA DÖVÜLEN SU

TÜRK işçi hareketinin en büyük ve en üst örgütsel kuruluşu iken, giderek belirli bir klığın elinde, işçi sınıfı tabanından kopan ve göstermelik bir gemi aslanına dönen Türk-İş, Mart başında Ankara'da bir İşçi Kurultayı topladı.

İşçi Kurultayı ad olarak, işçi sınıfından olmanın bilincindeki her işçinin yüreğinde heyecan ve helecan uyandıracak bir addır. Ne var ki, Türk-İş'in öncülük ettiği bu toplantı, öyle adı edildiği gibi bir kurultay-murultay değildi. Türk-İş Genel Başkanı Bay Halil Tunç'un varlığında varlıklarını sürdürmenin garantisini gören bir takım kişilerle, bir de "Bakalım ne olacak?" diye "merak saiki" ile bu toplantıya katılmış bazı sendikacıların bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış bir toplantıydı bu Kurultay...

Bu toplantının ne Türk-İş tüzüğünde yeri vardı, ne de bir başka yerde. Dolayısıyla toplantı, bir gösteriş toplantısı, bir iş yapıyorlar görüntüsü verme toplantısı, bir havanda su dövme toplantısıydı.

Bu başından söylendi, sonunda da öyle çıktı...

Bu toplantıda bir karar almak, hukuken söz konusu değildi. Nitekim bu toplantıda hiçbir karar alınamadı.

Bu toplantıda işçi sınıfının en büyük organize örgütü olan Türk-İş'in işçi sınıfının çıkarlarından yana bir partinin yanında yer almasının hükme bağlanması söz konusu değildi, nitekim böyle bir şey de olmadı.

Bu toplantıda işçi sınıfının herhangi somut bir davasının gözden geçirilmesi, görüşlere aydınlık getirilmesi de olanak içinde değildi ve zaten sonuçta böyle bir şey de olmadı.

Peki, o değildi, bu değildi de, bu üstelik de Kurultay adı verilen toplantı niye düzenlendi? Niye yapıldı ve bu toplantıda elde edilen sonuç ne oldu?

Hemen söyleyelim ki, hiçbir şey...

Bu toplantı bir İşçi Kurultayı değil, Tunç-iş Kurultayıydı. Bay Tunç'un adını alan hiçbir eylem, hiçbir toplantı şimdiye değin, doğru ve tutarlı bir çizgide yürümemiştir ki, bu Kurultay tutarlı bir sonuçla son bulmuş olsun.

İşçi Kurultayı adı yakıştırılan bu toplantıda, üç gün de değil, dört gün boyunca bol bol lâf edildi. Lâftan öte geçilmedi. Geçilemezdi de.

Bu toplantıda herhangi bir karar alınmadı, sorun ortaya getirilmedi. Görüşler açıklığa kavuşmadı. Olsa olsa ancak ve ancak Bay Tunç'un, başı sonunu tutmaz sözleri ile zihinler biraz daha karıştı. Türk-İş'in asla beceremeyeceği bir takım havada kalan lâflar edildi. Lokavtlar devam ederse üretimi biz gerçekleştiririz, olmazsa genel greve gideriz gibi kuru sıkı tehditler savruldu...

Sermaye çevresinde daha ağızdan çıktığı anda palavra etkisi yaratan bu sözlerden sonra da, havanda su dövme toplantısı bitti. Dönüp geriye baktığımız zaman bu toplantıdan elde kalan nedir? İşçi sınıfının adını kullanmaktan başka hangi olumlu adım atılmıştır?

Üzülerek söyleyelim ki hiç!.. Kocaman bir hiç!..

GENEL-İŞ EMEK

E.ANDAŞ: Türk-İş büyüyecek, daha da kuvvetlenecektir, ama bugünkü yöntemle, tutumla ve yöneticilerle değil

SENDİKAMIZ GENEL BAŞKAN YARDIMCILARINDAN ERTAN ANDAŞ, ANKARA'DA TOPLANAN "İŞÇİ KURULTAYI" İLE İLGİLİ OLARAK, SENDİKAMIZIN GÖRÜŞLERİNİ KURULTAYA KATILAN SENDİKA TEMSİLCİLERİNE BASINA VE KAMUOYUNA BİR BİLDİRİ İLE AÇIKLAMIŞTIR. ANDAŞ'IN AÇIKLAMASI AYNEN ŞÖYLEDİR:

"Değerli Sendika Temsilcisi Arkadaşlarım

Son TÜRK-İŞ Genel Kurulunda, Türk işçi hareketinin yalnız kendi ekonomik ve sosyal hakları için mücadeleyle yetinmeyip, Türkiye'de ezilen bütün sınıf ve grupların tüm halkımızın sorunlarına da eğilmesi gereğini öne sürmüştük. Bunun için de zaman zaman toplanıp, stratejik kararları verecek bir yeni organ kurulmasını, bu organın TÜRK-İŞ anatüzüğünde yer almasını önermiştik. İŞÇİ ŞURASI, adıyla tüzüğümüze girecek bu yeni organa bağlı olarak bilimsel araştırma faaliyetlerini sürdürmemiz gereğini de ifade etmiştik.. O zaman, bu çeşit işçi şûralarının ya da kurultaylarının, sadece sosyalist doğu bloku ülkelerinde bulunduğunu ileri sürerek karşısına geçen zihniyetin temsilcileri şimdi İşçi Kurultayı adı altında, hukuki zemine oturmayan, bağlayıcı karar niteliği bulunmayan bir gösteri sergilemeyi tercih etmişlerdir. Ne var ki Türk-İş üyesi bir büyük sendika olan Genel-İş'in temsilcisi olarak bu toplantıda bana konuşma fırsatı verilmemektedir. Kongre gibi belirli yasal sınırlamaların içinde bulunmayan her işçi toplantısında, aidat ödemek suretiyle, Türk-İş üyeliğini sürdüren ve vecibelerini yerine getiren bir sendika temsilcisine söz hakkı verilmek istenmeyişi, Bay Halil Tunç'un bazı gerçeklerin dile getirilmesinden korktuğunu göstermektedir.

Bu toplantınıza katılanların "üye" ya da "gözlemci" diye farklı işlemlere tabi tutulması Türk-İş tüzüğüne işçi sınıfının dayanışma örgütünün temel felsefesine uymadığı gibi, demokrasinin en büyük dayanağı olarak tanımladığımız işçi hareketinin yöntemlerine de ters düşmektedir. Türk işçi hareketini ülke sorunlarıyla ilgilenme sorumluluğu içine çağıran, 1970'lerde bu amaçla öteki sendikacı arkadaşlarımızla birlikte Sosyal Demokrat Sendikacılık hareketinin içeriğini saptayan bir kuruluşun temsilcisi olarak Bay Tunç'un bugünkü tutumunu kınadığımızı, gerçekleri söylemek isteyenlerden kaçtığını, bu hareketinin liderlik niteliklerinden yoksun bulunduğunun yeni bir belgesi olduğunu belirtmek isteriz.

Tunç, kurultayında söylemek istediklerimizi, sizlere yüz yüze anlatmamıza olanak tanımayanlar, bilmelidirler ki, işçi ve Türk kamuoyuna doğruları söylemekten kimse bizi men edemeyecektir.

Sizlere, saygılarımızı sunarken, toplantıda dile getirmek istediğimiz konuların bir özetini ilişik olarak takdim ediyoruz. Hepinize başarı ve esenlik dileklerimizle..."

A. İŞÇİ KURULTAYI KARŞISINDAKİ TUTUMUMUZ

Türk işçi hareketinin, amacını yalnız kendi üyelerine ücret ve sosyal yardım menfaatleri sağlamak olmadığını 1968'den beri söyleyen bir kuruluşun temsilcisiyim. Geçen Türk-İş Olağan Genel Kurulunda, bu görüşlerimizi enine boyuna anlattım. 1970'lerden bu yana bizim bu önerilerimiz, bir ara Sosyal Demokrat Sendikacılar hareketi olarak biçim ve içerik kazandı. Bununla ilgili olarak kitaplar, raporlar yayınladık. TÜRK-İŞ, hem bu hareketi, hem de raporları suçladı. Bizzat Tunç, Yol-İş Genel Kurulunda yaptığı bir konuşmada:

"Bize işçi sınıfının dışındaki sınıflar ve sosyal tabakalarla, halk yığınlarının sorunlarıyla niçin ilgilenmiyorsunuz, diye soruyorlar. Biz işçi sınıfının temsilcisiyiz. Sadece onların sorunlarına eğilmekle yükümlüyüz. Bize, rejim bunalımları karşısında niçin işçi sınıfının sesini duyurmuyorsunuz, diye eleştiriler yöneltildi. Biz, sadece kendi peynir ekmeğimizle ilgili sorunlarla uğraşırız. Bu memlekette Cumhurbaşkanları vardır, hükümetler, parlâmento, partiler vardır. Anayasa değişiklikleri, rejim sorunları onların görevidir."

ERTAN ANDAŞ, TÜRK-İŞ YÖNETİCİLERİNİ SUÇLADI.

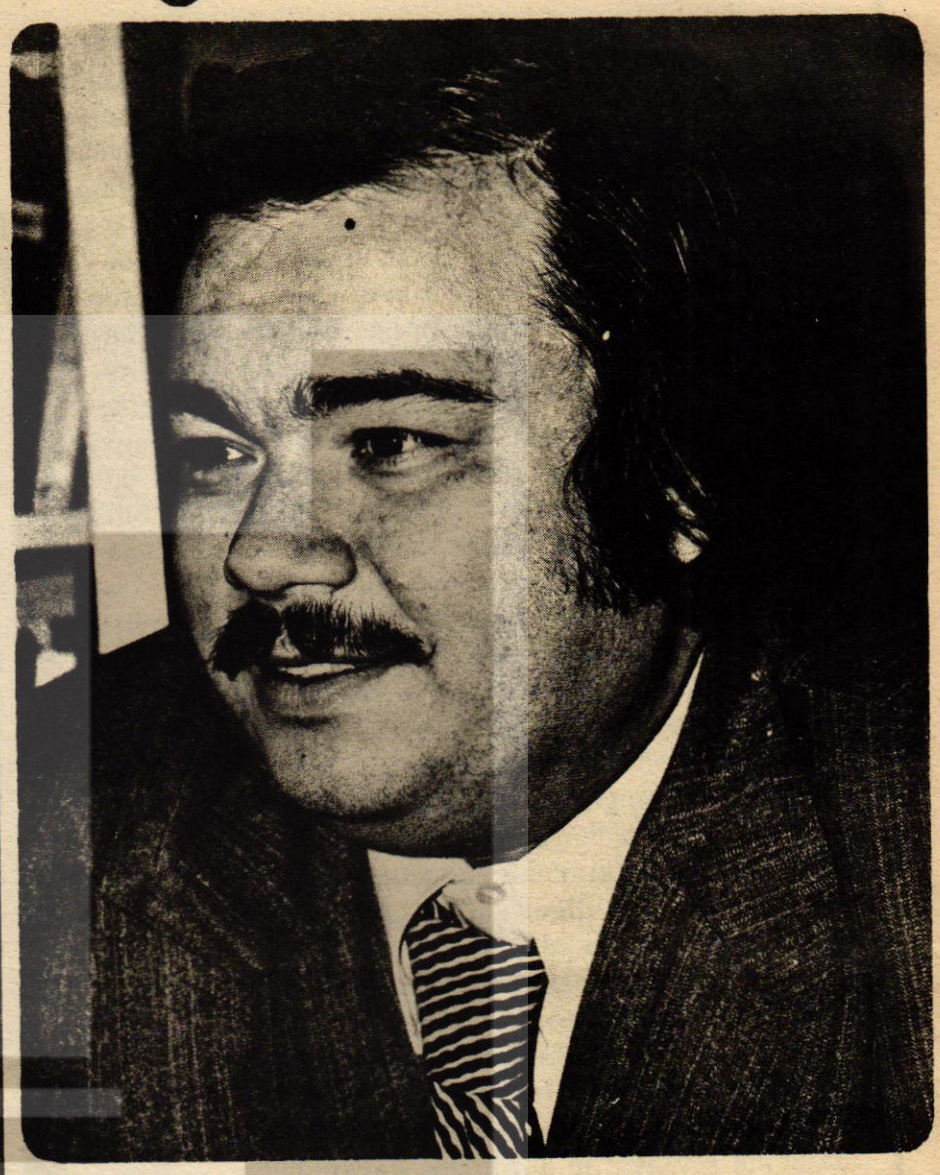

demişti. Böylece, Türk işçi sınıfını, ülkenin sorunlarına sırt çeviren, kendimizi fildişi kuleye hapseden bir çıkar hareketi olarak nitelenmeye sebep olmuştu.

Aradan bunca zaman geçtikten sonra bugün Türk-İş ısrarla ve inatla savunduğu partilerüstü politikanın iflas ettiğini, geçersiz hale geldiğini anlamışa benzemektedir. Bir çıkış yolu arıyor. Onun için de şimdi, İşçi Kurultayı adı altında bir "Deşarj olma toplantısı" düzenlendi. Bizim kanımız odur ki, Türk-İş için siyaset oluşturma gibi büyük bir sorumluluk ancak ve sadece, sorumluluğu olan, yasal nitelikli örgütler toplantılarında yerine getirilebilir. Oysa Türk-İş bunu tercih etmemiş, tamamen istişari bir toplantı düzenlemiştir. Bu nedenle de biz, sorumsuz, organ niteliği olmayan yerlerde, stratejik kararların önemli ilke kararlarının oluşturulamayacağını belirtmek için, bu toplantıya örgüt olarak katılmayı yararlı bulmadık. Gerçekten yöneticiler, bu toplantının gündeminde samimi iseler, belli bir politika değişikliği öneriyorlarsa, derhal TÜRK-İŞ Genel Kurulunu olağanüstü bir toplantıya çağırmalıdır. Orada biz de bütün ayrıntılarıyla, düşüncelerimizi, ve görüşlerimizi dile getiririz.

Buna rağmen, bir endişemizi de belirtmek isterim. 4-5 yıl önce yanlış olan, temel felsefemize ters gibi gösterilen bazı konuları, şimdi doğru olarak kabullenen, bunları bizlerden daha içtenlikle savunduklarını söyleyen arkadaşlarımızın geldiği çizgiyi bir ilerleme olarak

sayıyoruz. Sayıyoruz ama, bu inançlarında ne zamana kadar ısrarlı kalacaklarından emin olmak istiyoruz. Onun için Türkiye'nin en büyük işçi örgütünü bağlayan kararların, meşru ve yasal kuruluş organlarında verilmesi gereğinde ısrar ediyoruz.

B. PARTİLERÜSTÜ ALDATMACASI

Beş yıl önce, Türk işçi hareketinin, Anayasal hak ve özgürlüklerimizin kağıt üzerinde kalmayıp, uygulanabilir politikalar olarak değerlendirilmesi için bazı davranışlara girmemiz, somut önerileri ortaya sürmemiz gerektiğini söylemiştik. Şimdi Türk-İş de aynı çizgiye gelmiş bulunuyor. Partilerüstü politika aldatmacasından artık hepimiz kurtulmuş, işte bu noktada, bizi tarihsel bazı sorumluluklar beklemektedir. Tıpkı 1963 'lerde yaptığımız gibi, bu kez de aynı hataya düşmemek için çok ciddi çalışmalar yapmamız gerekiyor. Bu çalışmaların ana çizgilerini ve stratejik karar suretlerini, Türk-İş kongrelerinde verilmek, fakat o zamana kadar tüm örgütlerimizin tartışma gündeminde kalması dileğiyle bazı görüşlerimizi aktarmak istiyoruz..

1. Sendikalar partilerüstü kalamazlar. Çünkü siyaset yapma hakkı her Türk vatandaşının Anayasal bir hakkıdır. Kaldı ki, büyük bir sınıfın ekonomik ve sosyal haklarını korumak ve savunmakla görevli bir üst kuruluş, bu hakkı kollektif olarak kullanmakla kalmayacak, ayrıca bu hakların kullanılmasında uygulanacak yöntemleri ve politik tedbirleri tayin de edecektir. Bu nedenle artık, politikanın içinde dışında kalma tartışmasını burada kapatalım. Hepimiz insan olarak, vatandaş olarak, işçi olarak, sendika yöneticisi olarak siyaset oluşturmakla görevliyiz, yükümlüyüz.. Bunu böylece kabul edelim önce.

2. Siyaset oluşturma ya da siyasal ağırlık koyma ne demektir?

Bazılarımız bu arada, sayın Tunç, bu konuda yeteri kadar açık değildir. Siyasal ağırlık olmak, şu ya da bu partinin listesinden belirli yerler için seçime adam sokmakla elde olunmaz. Geçmişte, Avrupa 'da ve Türkiye'de kontenjanlı ve seçimli olarak bu çeşit görevler pek çok arkadaşımıza verilmiştir. Bizzat Tunç, böyle bir siyasal sıfat kazananlardandır. Bizzat Sadık Şide, böyle bir görev bahşedilenlerdendir. Her iki durumdaki arkadaşımız, işçi sınıfının ağırlığını temsil etmekte değildirler. Hatta, meclislere ve mahalli idarelere gönderdiğimiz arkadaşlarımız dahi işçi sınıfının siyasal ağırlığını temsil iddiasında bulunamazlar. Kanımızca siyasal ağırlık koymak, bir partiye oy verip onu desteklemek de değildir. Nitekim 1973'de hiçbirimiz resmen, Türk-İş de kongre kararı alarak, işçilerin bir siyasal partiye oy verilmesini önermiş değildir. Fakat işçilerin büyük çoğunluğu CHP'ye oy vermişlerdir. Şimdi bu sosyal ve siyasal olayı, işçilerin, kendi ağırlıklarını CHP'ye koyduğu sonucunu çıkarmak için bir bilimsel ve siyasal veri olarak kullanabilir miyiz? Biz buna da hayır diyoruz. Öyleyse nedir siyasal ağırlık koymak? Ya hut biz nasıl bir siyasal ağırlık olmayı öneriyoruz? Partilerüstü politika izleme kararı verdiğimiz 10 yıl önceki kongrelerdeki hatayı tekrarlamamak için bu konudaki düşüncelerimizi açıkça ortaya koymak isterim. Üzerinde burada tartışabiliriz. Ama, kararı burada veremeyiz.

İşçi sınıfı, çoğulcu demokratik düzenlerin, toplumların en örgütlü kesimini teşkil eder. Bizim dışımızda sınıfsal tabana oturmuş, siyasal, sosyal ve ekonomik bakımdan özel çıkarlarını korumak olanağı bulmuş başka bir sosyal grup yoktur. Bizden sonra, bazı memur dernekleri, öğretmen kuruluşları var. Gençlik kuruluşları var. Fakat köy kesiminde çalışanların örgütsel bakımdan aynı olanaklar içinde olduğunu söylemek mümkün değildir. Madem ki çoğulcu toplum düzenini savunuyoruz, bu toplumda ekonomik ve sosyal çıkarları birbirine yakın ya da özdeş olanlar bir araya gelip, siyasal bir ittifakın içine girmelidirler. Bakınız, karşımızdaki sınıflara, ticaret burjuvazisiyle, finans kapitalle, sanayicilere tarım kesimindeki büyük toprak sahipleriyle ithalatçı ve ihracatçılara.. Kendi aralarında belirli ölçüde özel çıkar tartışmaları vardır. Büyük çiftçi traktörü ucuza almak ister, gübreyi ucuza almak ister, ama pamuğu pahalıya satmak ister. Oysa ithalatçı ve sanayici traktörü pahalıya satmak, fakat pamuğu, fındığı, ayçiçeğini ucuza almak ister. Demek ki aralarında bir çıkar çelişkisi var. Buna rağmen bu çelişkilerini asgariye indirip kendi aralarında ekonomik, sosyal ve siyasal ittifakı gerçekleştirmekten geri kalmamışlardır.. Odaları, dernekleri, işveren sendikaları, vakıfları, siyasal partileri vardır. Çokuluslu şirketlerle ortaklıkları vardır. Bu yolla kendi çıkarlarını savunmaktadırlar. Siyasal partilerle de genel menfaatlerini korumayı planlamışlardır.. Oysa emek gruplarında böyle ittifak yoktur. Köylünün sıkıntısına, öğretmenin asgari ücretin altında çalıştırılmasına, öğrencinin açlık ve sefaletine kulaklarımızı tıkamışız. Her koyun kendi bacağından asılır havasına girmişiz. İşte bu yanlıştır. Her koyunun kendi bacağından asılması sözü hayvanlar için doğrudur. Fakat bilinçli insan grupları için yalnız yanlış değil, aynı zamanda korkunç bir hatadır.

Bu itibarla, işçisiyle, köylüsüyle, küçük esnaf ve sanatkarı ve dar gelirli devlet memuruyla tam bir dayanışma içinde bulunmak zorundayız. Bunların bazıları yasalarla kendi haklarını korumak için dayanışma örgütü kurmaktan men

Devamı Sayfa 9'da

Türk işçi hareketi

Baştarafı Sayfa 11'de

"Sosyal Güvenlik için toplu sözleşme, adil hizmet için grev."

28 Mayıs 1962'de, Türk-İş'in düzenlediği Grev ve Toplu Sözleşme Seminerine katılan Amerikalı sendikacı JOHN THALMAYER, "Henüz Türkiye'de işçilerin haklarının korunduğundan bahsedilemez. Türkiye'nin bugünkü durumu, Birleşik Amerika'nın 1877'dekişartlarına pek benzemektedir. Ücretler çok düşük, çalışma şartları çok kötü ve işsizlik derecesi çok yüksektir" dedi.

Amerika'lı sendikacı birkomünist gibi gözleniyor, peşinden polis eksik olmuyordu. Thalmayer Ağustos ayında da sınır dışı edildi.

KAVEL GREVİ

12 Şubat 1963'de Anayasaya göre tanınmış grev hakkı, henüz yasası olmadığı halde ilk kez Kavel kablo fabrikasında başladı. Fabrika polis kordonu altına alındı. İşçi polis çatışmasında 9 işçi ve bir polis yaralandı.

15 Temmuz 1963'de nihayet Toplu İş Sözleşmesi ve Grev kanunları, lokavtı da işverenlere tanınmış bir hak olarak peşlerinde sürükleyerek Meclislerden çıktı, Resmi gazetede yayınlandı.

5 Nisan 1964'de İstanbul'da SİNGER fabrikasındaki grev dolayısıyla bir takım işçiler bu arada Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy ve Halil Tunç göz altına alınınca işçi kesimi protestolar düzenledi. Demirsoy ertesi sabah serbest bırakıldı.

Artık Türkiye'de sınırlı da olsa, tepkiler de doğursa yasasal grevler dönemi başlamıştı. Ne var ki, bazı sendika liderleri işçilerin bilinç seviyesinin çok gerisinde kalmışlardı. Mantar gibi sarı sendikalar türemeye başladı. Grev kırıcıları, işbirlikçiler belirdi.

BİRLİKTE ÇATLAMALAR

10 Mart 1965'de Zonguldak'ta maden işçileri greve gittiler. Türk-İş Konfederasyonu işçiden yana olacağına Hükümeti tuttu ve grevin kanunsuz, komünistlerin bir tahriki ile çıkmış grev olduğunu ileri sürdürdü.

16 Mart 1965'de Ankara gençliği Zoguldak Maden işçilerini destekleyen gösteriler yaptı ve Türk-İş'i suçladı. Bu arada Petrol-İş sendikası da Türk-İş yöneticilerinin tutumunu yeren bir bildiri yayınlayarak, "Ne yazık ki bu gibi olaylar karşısında tepki gösterecek güçte olmadığımız için olayı herkesten önce sizler örtbas etmeye çalıştınız" dedi.

19 Ağustos 1965'de Türk-İş merkezini polis bastı ve arama yaptı. Zira Türk-İş, işçi düşmanı milletvekillerinin seçilmemesi için bir liste hazırlayıp yayınlamıştı. Bu politika ve suç sayıldı.

28 Eylül 1965'de ise TÜRK-İŞ bir bildiri yayınlayarak yapılacak seçimlerde "PARTİLERÜSTÜ BİR SİYASET" izleteceğini açıkladı.

Bu kronoloji böyle daha çok öncesi ve sonrası ile, çok derinliğine inilerek de yazılabilir. Yazılması da gerekir. Ama bu iş, başlı başına bir iştir ve bir araştırma, bir ekip işidir. Dileriz ki, bu küçük derleme ve çaba, bu yolda atılacak adımlara bir başlangıç sayılsın. Türk İşçi hareketi tarihi en ince noktalarına kadar başından günümüze saptansın.

İzmir 2 ve 3 No'lu ESHOT Şube Kongrelerimiz yapıldı

Nuri BOĞAKAPTAN ve Mehmet DİNÇ başkan

Sendikamız İzmir 2 ve 3 nolu ESHOT Şubelerinin I. Dönem Olağan Genel Kurulları 23 Şubat 1975 günü yapılmış, 2 nolu ESHOT Şubemiz Başkanlığına O.Nuri Boğakaptan, 3 nolu ESHOT Şubemiz Başkanlığına ise, Mehmet Dinç getirilmiştir.

2 NOLU ESHOT ŞUBEMİZ KONGRESİ

23 Şubat 1975 Pazar günü saat 14.00'de delege çoğunluğunun hazır bulunmasının

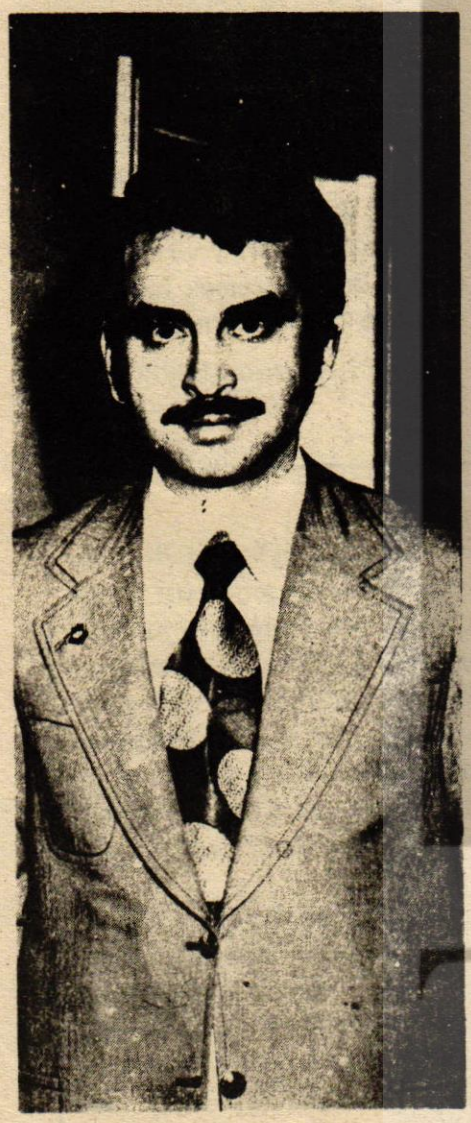

MEHMET DİNÇ

anlaşılmasından sonra çalışmaya başlayan kongreye kalabalık bir işçi ve konuk topluluğu da katılmıştır. Şube Başkanı O.Nuri Boğakaptan'ın açış konuşması ile çalışmalarına başlayan kongrede gündem gereğince divan için seçim yapılmış ve Ali Özarakalıoğlu divan başkanlığına, Mehmet Dinç başkan yardımcılığına, Durmuş Peyk ve Mustafa Külah ise katipliklere seçilmişlerdir. Divanın yerini almasından sonra bir dakikalık saygı duruşu yapılmış, daha sonra konukların konuşmalarına geçilmiştir. Söz alan konuklar, çeşitli konulardaki görüşlerini belirterek, kongrenin Türk işçi hareketine hayırlı olmasını dilemişlerdir.

Konukların konuşmalarını tamamlamalarından sonra gündemin diğer bir maddesi olan raporların okunmasına ve eleştirisine geçilmiştir. Bütün bunlardan sonra Şube Başkanı O.Nuri Boğakaptan yapılan eleştirileri cevaplandırmış ve raporlar oybirliği ile kabul edilmiştir.

SEÇİMLER

Kongrenin son bölümünde seçimlere geçilmiş ve yapılan oylama sonunda O.Nuri Boğakaptan'ın, Şube Başkanlığına seçildiği belli olmuştur.

Yönetim Kuruluna Hasan Şenyıldız, Saim Akbulut, İbrahim Karatepe, Haşim Demir, Necmi Demirok ve Durmuş Peyk getirilirken, aynı kurulun yedekliklerine de Günay Maden, Ferhat Topçu, Hayati Başözdil, İbrahim Toker, Navir Dülger ve Hüseyin Akalın seçilmişlerdir.

Selahattin Odacı, Mustafa Külah ve Ahmet Erikçi Onur Kuruluna seçilirken, aynı kurulun yedek üyeliklerine de Sezer Uçkun, Yaşar Tekinalp ve Numan Çalışkan getirilmiştir. Denetim Kuruluna Mustafa Azman, Mehmet Altın ve Mümin Gürcan, bu kurulun yedekliklerine ise, Muammer Ak, Ali Bolaç ve Murat Gürbüz seçilmişlerdir.

Genel Merkez Delegeliklerine O.Nuri Boğakaptan, İbrahim Karatepe, Saim Akbulut, Hasan Şenyıldız ve Mustafa Külah seçilmişlerdir.

3 NOLU ESHOT ŞUBEMİZ KONGRESİ

23 Şubat 1975 Pazar günü saat 10.00'da delege çoğunluğunun hazır bulunduğunun anlaşılmasından sonra Şube Başkanı Mehmet Dinç'in açış konuşması ile çalışmalarına başlayan kongrede daha sonra Divan için seçim yapılmış ve yapılan oylama sonunda Divan Başkanlığına Ali Özarakalıoğlu, başkan yardımcılığına Nuri Boğakaptan, katipliklere ise Ali Rifat Ergüven ve Nuri Uçar seçilmişlerdir.

Divan üyelerinin yerlerini almalarından sonra bir dakikalık saygı duruşu yapılmış ve konukların konuşmalarına geçilmiştir. Konuk konuşmacılar ülkemizin içinde bulunduğu son durum ve Türk işçi hareketi hakkındaki görüşlerini açıklamışlardır. Konukların konuşmalarından sonra, gündem gereğince raporların okunmasına geçilmiştir. Raporların okunmasından sonra, raporlar üzerinde söz alan üyeler eleştiriler yapmışlar ve yapılan eleştirilere Şube Başkanı Mehmet Dinç cevap vermiştir. Daha sonra raporlar oya sunularak oybirliği ile kabul edilmiştir.

SEÇİMLER

Gündemin 7. maddesi gereğince seçimlere geçilmiş ve oylama sonuçlarının açıklanması ile Mehmet Dinç'in Şube Başkanlığına getirildiği belli olmuştur.

Yönetim Kuruluna Mehmet Açış, Necmettin Çetin, Rauf Felek, Erhan Gümüş, Bekir Korkmaz ve Ali Rifat Ergüven seçilirken, bu kurulun yedek üyeliklerine de Osman Özcan, Ahmet Özçelik, Kemal Kasap, Mehmet Dindar, Zülali Kasa ve Mehmet Sandıkçı getirilmişlerdir.

Onur Kuruluna Şakir İldiri, Mustafa Hayran, ve Tevfik Dana aynı kurulun yedek üyeliklerine ise Recep Uçak, Mustafa Ercengiz ve Mehmet Yılmaz seçilmişlerdir.

Nevzat Malkoç, İsmail Öznur ve Kâmil Öztürk Denetim Kuruluna, aynı kurulun yedekliklerine de Mehmet Aldemir, Rasim Şenyurt ve Salih Özsan getirilmişlerdir.

Genel Merkez delegeliklerine Mehmet Dinç, Mehmet Açış, Necmettin Çetin, İbrahim Tiken, Erhan Gümüş ve Rauf Felek seçilmişlerdir.

Genel-İş EMEK, kongresi yapılan şubelerimizin yeni seçilen yöneticilerini kutlar, kendilerine çalışmalarında başarılar diler.

Kongre sonrası gazetemize ortak bir demeç veren Şube Başkanları Nuri Boğakaptan ve Mehmet Dinç, kendilerine gösterilen güvenden ötürü tüm delegelere teşekkür ederek, bu güvene layık olmak için her türlü çabayı göstereceklerini söylemişlerdir.

Nuri Boğakaptan ve Mehmet Dinç "Arkadaşlarımızın bize görev vermeleri bizi mutlu kılmıştır. Amacımız, yapacağımız çalışmalarla bu mutluluğumuzu arkadaşlarımızla paylaşmaktır. Güçlü ve özgür bir sendikanın üyeleri ve hatta yöneticileri olarak daha da güçlenmek için her türlü çabayı göstereceğiz. İzmir Belediyesinde çalışan tüm işçiler Genel-İş çatısı altında birleşmenin yararlarını göreceklerdir. Bu vesile ile İzmir Belediyesinde çalışan tüm işçi kardeşlerimize bir kez daha teşekkür eder, yuvalarında aileleriyle mutluluklar, işlerinde başarılar dileriz" demişlerdir.

O.NURİ BOĞAKAPTAN

Mümtaz Turhan, işçilere grev hakkının verilmeyişinin nedenlerini şu sözlerle açıkladı:

"Sendikalar mali yönden ve örgütlenme bakımından çok zayıftırlar. Bu durumda grev hakkı verilirse, bu hak işçilerin zararına olur, işçiler zarar görmesin diye bu hakkı tanıma teşebbüsünü geçmiyoruz"

Bakanın bu sözleri, döneminin sendikaları tarafından protesto edildi.

17 Şubat 1956'da dönemin Ana Muhalefet Partisi Lideri İsmet İnönü, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğini ziyaret ettiğinde şöyle konuştu:

"Grev hakkı geç kalmış meselelerimizden biridir."

Sonra İnönü bu hakkın verilmesi için CHP'nin gayret göstereceğini sözlerine ekledi.

2 Mart 1956'da Söke ve Aydın'da işçiler ücret anlaşmazlığı yüzünden geniş yığınlar halinde işi terk ettiler.

11 Mart 1956'da Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan, asla gerçekleşmeyecek bir vaadde bulundu:

"Yıl sonu gelmeden grev tasarısı Meclise verilecek" dedi.

CERYANSIZ AMPUL

28-29 Nisan 1956'da İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ Kongresinde gene grev hakkının verilmesi istendi, "grevsiz sendika, ceryansız ampul gibidir" dendi.

18 Şubat 1957'de Çalışma Bakanlığı, dokuz yıldır sürdürüle gelen ve işçilerin sendikal eğitilmelerini amaçlayan seminerleri yasakladı. Aynı yılın sonunda Hükümet Lütfedip bu seminerlerin yapılabileceği yolunda izin verdi ama bu kez de bu seminerlere öğretici olarak katılan Üniversite hocaları seminerlere katılmayı red ettiler.

19 Mart 1957'de Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan İstanbul İktisat Fakültesinde yapılmak istenen bir işçi konferansına karşı çıktı. Sendikaları "yabancı ideolojilere hizmet etmekle" suçladı.

20 Nisan 1957'de İSTANBUL İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ, ardından 24 Nisan'da da SAKARYA İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ yasalara aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle hükümetçe kapatıldılar.

Hükümet işçilere karşı sert bir tutum takınmayı sürdürdü.

ÜMİTSİZ SAFHA

19-21 Haziran 1957'de TÜRK-İŞ'in Üçüncü Genel Kurul raporunda, grev hakkı isteği tekrarlandıktan sonra şöyle deniyordu:

"Türk Sendikacılığı için ümitsiz safha 1954'den sonra başlamıştır."

6 Temmuz 1957'de iktidar, İstanbul GAZETECİLER SENDİKASI'nı kapattı.

4 Eylül 1957'de muhalefet partileri ortak bir bildiri yayınlayarak, iktidara gelirlerse işçilere grev hakkı verecekleri taahhüt ettiler. O zamanki muhalefet partileri İnönü'nün Başkanlığındaki CHP, Bölükbaşı'nın Başkanlığındaki Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun Başkanlığındaki Hürriyet Partisi idi.

26 Eylül 1957'de çeşitli işçi sendikaları, partilerin seçimlerde işçi adaylar seçmesini isteyen bildiriler yayınladılar.

10 Ekim 1957'de yayınlanan CHP seçim bildirgesinde, iktidara gelinirse işçilere grev hakkının tanınacağı vaadi tekrar açıklandı.

VAKİT ÇOK ERKENMİŞ

Demokrat Parti iktidarı tepe taklak gidiyordu ama bunun bilincinde değildi. İşçileri ezmeye devam ediliyor, her sendikal hareket komünistlik olarak suçlanmakta ısrar ediliyordu.

29 Ocak 1960'da Millet Meclisi'nde Çalışma Bakanlığı bütçesi görüşülürken işçilere grev hakkının verilip verilmemesi gene günlerce tartışıldı. Ama tabii ki, bir sonuç çıkmadı. İş bu kadarla da kalmadı:

21 Nisan 1960'da Demokrat Parti iktidarının son Çalışma Bakanı Haluk Şaman, TÜRK-İŞ'in grev hakkı isteyen raporu için şöyle dedi:

"Türk işçilerine grev hakkının verilmesi için vakit henüz çok erkendir."

Sonra 27 Mayıs 1960 ihtilali oldu.

6 Haziran 1960'da ihtilalin Çalışma Bakanı Prof. Cahit Talas, sendikacılığın serbest bırakılacağını, işçilere toplu sözleşme yapma hakkının verileceğini söyledi.

26 Temmuz 1960'da ise Çalışma Bakanı Talas, "İşçilere grev hakkının verileceğini, fakat bunun büyük bir dikkatle kullanılması gerektiğini" söyledi.

ALMANYA YOLLARINDA

15 Ocak 1961'de İSTANBUL İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ patronlarca durmadan işçilerin işten çıkarılması karşısında sert bir bildiri yayınladı, protesto gösterileri düzenledi ve bu gösterilerde slogan olarak "Grev hakkı istiyoruz-Patronlar işsizliği körüklemekten çekininiz-İşsizlik sigortası olmazsa işçi perişan olur" laflarını kullandı.

29 Ocak 1961'de İşçiler ücretlerini arttırmak için gösteri yapınca dönemin sıkıyönetimi 10 işçiyi tutukladı.

13 Şubat 1961'de işçi sınıfının hakkını korumak üzere sınıf esasına dayalı olarak İşçi Partisi kuruldu.

24 Haziran 1961'de ANKARA RADYOSU, 93 işçinin çalışmak üzere Almanyaya hareket ettiği haberini verdi. Bu sonradan sayıları bir milyonu bulacak yurt dışına işçi gönderme hareketinin başlangıç noktasıdır.

3 Aralık 1961'de işçilerin bir gösteri yürüyüşü üzerine,

CHP-AP Koalisyonunun çalışma Bakanı Bülent Ecevit, grev ve toplu sözleşme kanun tasarılarının Meclise verileceğini açıkladı.

GÖVDE GÖSTERİSİ

31 Aralık 1961'de Türkiye'de işçi sınıfı ilk ve en büyük gövde gösterisini yaptı. TÜRK-İŞ'in düzenlediği, 100 bin işçinin katıldığı Saraçhanebaşı işçi mitinginde şu sloganlar dikkati çekiyordu:

"Herkesin sahanında et, işçilerin sahanında dert kaynar."

"Patronun bizi ve devleti aldatmasına karşı grev istiyoruz."

Devamı Sayfa 5'te

TÜRK İŞÇİSİ YERİNE GÖRE NASIL DAVRANILMASI GEREKTİĞİNİ BİLİR..

TİSTAV
S.16 R.10
S.22 R.17

Amerikan yardımı ve TÜRK-İŞ

Yücel ÖZKÖK

Amerikan yardımının kesilmesi şu sıralarda ülkemizin güncel ve önemli konularından birisi olmuştur. Ancak, basınımızda ve kamuoyunda konunun yalnız ikili anlaşmalar gereği karşılıklı askeri yardım kısmı ele alınmakta ve diğer yardımlar pek söz konusu edilmemektedir. Böyle bir güncel ve önemli sorun karşısında aklımıza ilk gelen Amerikan Yardım Kuruludur (AID). Bir de 1972 yılında ilk iki maddesi kabul edilen ve diğer maddeleri de 1973 yılında A.N.Erdem'in Çalışma Bakanlığı sırasında, Talu Hükümeti tarafından kabul edilmiş bulunan Teknik Yardım Sözleşmesi vardır: Bu Teknik Yardım Sözleşmesini, 12 Aralık 1973 tarih ve 14740 sayılı T.C. Resmi Gazete'de yayınlanan şekliyle aynen aşağıda verdikten sonra, Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç ' un 7 Şubat 1975 tarihinde Yeni Ortam Gazetesinde yayınlanan demecini de burada bir defa daha Türk işçi sınıfı liderlerine ve tüm çalışanlara hatırlatmakta yarar görmekteyim.

"Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu(TÜRK-İŞ) ile AFL-CIO'ya bağlı Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AFFLI) arasında, Türk-İş' in Türk işçilerinin ekonomik, sosyal, kültürel sorunlarını, uluslararası hür ve demokratik sendikacılığın temel felsefe ve prensipleri çerçevesinde çözümleme çabasına katkıda bulunmak amacıyla işbu "Teknik Yardım Sözleşmesi" yapılmıştır.

Türk-İş ve AFFLI Sınai ve Zirai sektörde, aşağıdaki faaliyetlerde işbirliği yapmayı kararlaştırmışlardır.

1-İşçi Eğitimi,

2-Yüksek seviyede sendikacılık eğitimi,

3-Mesleki eğitim,

4-İş başında eğitim,

5-Toplum kalkınması programları(rehebilitasyon, işçi sağlığı, beslenme, aile planlaması vs.)

6-Kooperatifler kurulması,

7-İşçi sosyal güvenlik ve işçi refahı sistemleri üzerinde çalışmalar,

8-Tarım işçilerinin eğitimi ve teşkilatlandırılması,

9-Toplumun ve işçi hareketinin yararlanmasını temin amacıyla Türk-İş Genel Merkezinde bir sendikal araştırma merkezi kurulması ve ekonomik doneleri muhtevi bir kütüphane teşkili,

10-Türk-İş Genel Merkezinde bir "Dış Münasebetler Dairesi" teşkili.

Türk-İş, yukarıda belirtilen faaliyet alanlarında uygulanacak "Uygulama projelerini", AFFLI ile işbirliği içinde, tesbit ve tayin edecektir."

Halen uygulanmakta olan bu teknik yardım sözleşmesi karşısında, Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç'un Amerikan yardımının kesilmesi ile ilgili demecinden bazı kısımlar ise aynen şöyle:

"Eğer herkes ve her kuruluş sorumluluğun ağırlığını anlayıp, çok kısa bir süre içersinde kendi çıkar hesaplarını bir yana bırakarak ulusal çıkarlar etrafında birleşmezse Türkiye'yi çok zor günler beklemektedir" demiştir. Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, bu konuda şunları söylemiştir: "Amerikan yardımı sorunu ülkemizin dış politikasını yeniden gözden geçirmek durumunda olduğumuz gerçeğini bütün açıklığı ile ortaya koymuştur. Amerikan hükümeti tamamen karşılıklı yardımlaşma çerçevesi içinde yapılan askeri yardımı, tamamen ayrı bir konu olan Kıbrıs sorunu ile irtibatlandırarak bir baskı denemesine girmiş bulunmaktadır. Şurası kesinlikle bilinmelidir ki, Türk ulusu, tarihin hiç bir döneminde baskılara boyun eğmemiş, aksine bu tip baskılar tamamen ters sonuç vermiştir" (1)

Şimdi bu yardım aldığımız Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsünün(AFFLI) kısaca nasıl bir örgüt olduğu ve dünyada nerelerde faaliyette bulunduğuna bir bakalım. Bu Enstitü, özellikle Amerikan Yardım Kurulu(AID) yardımları Amerikan Hükümetince kesilmeye başlandıktan sonra Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu(AFL-CIO) tarafından kurulan bir örgüttür. Bu örgütün mali kaynaklarının hakikaten AFL-CIO ' dan mı temin edildiği veya Amerikan Hükümetince mi sağlandığı açıklık getirilmemiş, hakkında büyük kuşkular bulunan bir husustur. Bu Enstitü ilk yurd dışı çalışmalarını, Filipinler'in Başkenti Manila'da kurduğu bir büro ile başlatmıştır. Zamanımıza kadar bu bölgede daha da genişlemek olanakları yetkililerce aranmış olmasına rağmen, bölgedeki ülke sendikalarının çoğu bu ilişkilerin kurulmasına ilgi göstermemişlerdir. Şimdi ancak, Vietnam, Kore, Tayland, Ürdün ve Hindistan gibi belirli sayıda Asya ve Orta Doğu ülkelerinde belirli uygulamalar yapılmaktadır. Tabii bu ülkeler arasında Türkiye önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü, Türkiye'de AFFLI ' nin şimdi bir bürosu, büro personeli ve daimi kalun Amerikalı temsilcileri vardır. Üst kademedeki yetkilileri ise, sık sık ülkemizi ve bu bürolarını ziyaret etmektedirler.

Sözleşme kabul edildikten sonra, bu Enstitü ülkemizde neler yapmıştır, bir de kısaca buna eğilmekte yarar vardır. Yukarıda açıkladığımız Teknik Yardım Sözleşmesi kabul edilmeden önce, Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç o zamanlar Genel Sekreter olarak yol parası ve harcirahı tamamen AFFLI tarafından karşılanmak suretiyle uzak Doğu ülkelerini ziyaret etmiştir. AFFLI'nin Manila'daki faaliyetlerini 2-3 haftalık bir seyehatle yerinde incelemiştir. Sözleşme kabul edildikten sonra, çeşitli kurs ve seminerler düzenlenmiş, bu çalışmalar sonucu bazı dökümanlar yayınlanmış ve bu arada Türk-İş 'te sözleşme uyarınca bir de Araştırma, Dökümantasyon ve Dış İlişkiler Merkezi kurulmuş ve bu büronun büro malzemeleri alınmıştır. Daha sonra AFFLI kendi kiraladığı bürolarını taşınmış ve kendi personeliyle artık yerleşerek çalışmalarını yürütmeye başlamıştır. Bu zaman içinde Adana civarında tarım işçileri için barınaklar yaptırmıştır. 1973 yılında ise Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün ile Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir ikinci bir tetkik gezisi için gene tüm yol masrafları ve harcirahları AFFLI tarafından karşılanarak Uzak Doğuya gitmişlerdir.

Kısaca hakikatleri açıklamaya çalıştığımız bu anlaşılmaz seyehat ve ilişkilerden sonra Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç'un demecinden yukarıda aldığımız kısımları bir defa daha okuyarak aklımıza ister istemez şu soru geliyor:

Bir milyon civarında üyesi bulunan ve ülkemizin en büyük, en güçlü işçi örgütü olan Türk-İş'in bütün bunları kendisinin yapma olanakları yok mudur? Bu yardım ve ilişkiler hakikaten ne dereceye kadar yararlıdır? Ve bir defa daha tekrarlamadan olmuyor: "Ne bu perhiz, ne bu lahana turşusu.."

(1) Yeni Ortam, 7.2.1975

Sendikamız Malatya Şube Mali Sekreteri Ahlas Dursun, midesinden rahatsız olduğu için, Malatya Sosyal Sigortalar Kurumu Hastahanesine yatırılmış ve daha sonra bir mide ameliyatı geçirmiştir.

Başarılı bir mide ameliyatı geçiren Malatya Şubemiz Mali Sekreteri Ahlas Dursun'a ameliyat sırasında hatta hastahanede yattığı sürece gereken ilgiyi gösteren bunun yanısıra İtfaiye Baştemsilcimiz Mehmet İzolluoğlu ve üyemiz Mehmet'in hastalıkları ile de yakından ilgilenen Op.Dr.Oğuz Ötkür, Dr.Mehmet Alp, Hemşire Fatma Yücel, Nimet Yıldırım, Nazlı Kocaman ve hastahane personelinden Bayram Soyal, Saadet Karaca, Muzaffer Gül ve Mehmet Dönmez başta olmak üzere tüm SSK hastahanesi yetkililerine teşekkür ederiz.

Fotoğrafta, Malatya Şube Başkanımız A.Tevfik Karaaslan, mide ameliyatı geçiren Şube Mali Sekreterimiz Ahlas Dursun ve hastahane yetkilileri görülmektedir.

emekçinin sözlüğü

SÖMÜRGELEŞTİRME

Bir ülkeyi sömürge ya da yarı sömürge durumuna getirme.. Eskiden müstemlekeleştirme denirdi.

ÜÇ ETMEN KURAMI

Değeri emek, anamal ve toprak olmak üzere üç etmenin meydana getirdiğini ileri süren kuram. "Üç faktör nazariyesi" adıyle de anılır. Bu kuramın yanlışlığı ve değeri sadece emeğin yarattığı Ricardo ve Marks tarafından kanıtlanmıştır.

ASYA ÜRETİM TARZI: İlk çağlarda Doğu'da tabii ekonominin egemenliği Yunan-Roma alemindekine göre daha belirgindi. Devletin, büyük köle sahiplerinin ve tapınakların sahip oldukları topraklarda köle emeği geniş ölçüde kullanılıyordu. Ev hizmetlerinde de köle emeğinden faydalanma çok yaygındı. Çin, Hindistan, Babil ve Mısır'da tarımda kölelerle birlikte köy toplulukları mensupları da çalıştırılır, sömürülürdü. Borç karşılığı kölelik yaygınlaşmıştı. Kır toplulukları mensubu, tefeciye borcunu veya toprak sahibine toprak kirasını ödeyememişse bunların malikanelerinde belirli bir süre "borçlu köle" niteliğiyle çalışmak zorunda kalırdı.

İlk çağda Doğu'da toprak çoğu zaman topluluğa veya Devlete aitti. Bu mülkiyet biçimi sulama ile tarım yapılması zaruretine bağlıydı. Büyük nehir vadilerinde yapılan sulu tarım kanallar, bentler ve büyük su hazineleri inşası, bataklıkların kurutulması gibi büyük bayındırlık işlerinin yapılmasını gerektirirdi. Geniş ülkeler ölçüsünde sulama sistemlerinin yapımının ve işletilmesinin merkezileştirilmesi zorunluluğu buradan doğuyordu.

"Sun'i sulama tarımın birinci şartını teşkil ediyor ve bu da toplulukların, eyaletin veya merkezi hükümeti işi oluyordu."

Kölelik geliştikçe, toplulukların toprakları gittikçe daha fazla Devletin elinde toplandı. Mutlak bir iktidara sahip olan Kral, toprağın en yüksek ve nihai sahibi oldu.

Devamı Sayfa 15 te

KAPİTALİZM -2-

Burjuvazi ile işçi sınıfının çıkarları barıştırılamaz. Burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki sınıf çelişmesi kapitalist toplumun başlıca sınıf çelişmesidir. Burjuvazi devleti eline geçirince, onu kapitalist düzeni savunma organı ve toplumdaki emekçi çoğunluğu ezme aleti olarak kullanır.

Sendikalar içinde birleşmiş olan işçi sınıfı iş saatlerinin azaltılması, yani iş gücünün kısaltılması ve ücretlerin arttırılması için savaşır. Fakat emekçilerin kapitale karşı bu mücadelesi, işçi sınıfını sömürülmekten kurtarmak için tek başına yeterli değildir. İşçi sınıfını ekonomik ve politik baskı altında tutan şartlar ancak, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin devrimci siyasi faaliyeti sonucu olarak kapitalist sistemin tasfiyesi ile ortadan kaldırılır.

Kapitalist yeniden üretim ile birlikte kapitalin temerküzü ve yoğunlaşması olayları da kendini gösterir. Büyük üretimin küçük üretime göre pek çok ve kesin üstünlükleri vardır. Bu yüzden büyük ve çok büyük üretim girişimleri küçük ve orta kapitalist girişimleri tasfiye eder, kendine bağlar. Kapital birikiminin ve kapitalin organik terkibinin yükselmesiyle birlikte iş gücü talebinde nisbi bir azalma meydana gelir. Bu azalma sanayide bir yedek işsizler ordusu meydana getirir. Esas köylü yığınlarının yıkıntıya uğramasının sonucu olarak doğan ve kapitalist tarımdaki işgücü fazlasını teşkil eden zirai nüfus fazlalığı kendini iyice gösterir. Kapitalist birikimin genel kanunu zenginliklerin küçük bir sömürücü azınlığın ellerinde toplanmasını ve emekçilerin, yani toplumun büyük çoğunluğunun sefaletinin artmasını ifade eder. Genişletilmiş yeniden üretim kapitalist sistemde zorunlu olarak işçi sınıfının hem nesbi hem de mutlak, fakat sürüp giden yoksullaşmasını doğurur.

Kapitalizmin temel çelişmesi üretim sürecinin sosyal niteliği ile ürünlerin kapitalist mal edinilmesi arasındaki çelişmedir. Kapitalizm geliştikçe bu çelişme durmadan ağırlaşıp, keskinleşir ve burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki sınıf karşıtlığı derinleşir.

Kapitalist tarım düzeninin başlıca nitelikleri şunlardır: Toprağın büyük kısmı, bunu kiraya veren büyük toprak sahiplerinin ellerinde toplanmıştır. Kapitalist çiftçiler üretimlerini ücretli tarım işçilerini sömürmek esası üzerine kurarlar. Çok sayıda küçük ve orta köylü de üretim araçları ve toprak mülkiyetine sahiptir. Kapitalizmin gelişmiş olmasına rağmen burjuva memleketler, tarımı orta ve küçük mülk sahibi köylüler arasında parçalanmıştır ve bunlar da kapitalist çiftçiler ve büyük toprak sahipleri tarafından sömürülürler. Sanayide olduğu gibi tarımda da büyük üretim, zamanla küçük üretimin yerini alır. Bununla beraber en çok gelişmiş kapitalist ülkelerde dahi büyük makinalı üretim, tarımda sanayie göre çok daha yavaş genişler. Kapitalist ülkelerde küçük köylü işletmeleri ancak çok büyük ve yorucu gayretlerle, köylünün ve ailesinin yaşama seviyesinin hızla düşüşü pahasına, ayakta durabilir; durumları son derece kararsızdır.

Kapitalizm tarımın sanayie göre geriliğini kaçınılmaz tarzda arttırır; köyle şehir arasındaki çelişmenin derinleşmesine neden teşkil eder; toprağın özel mülkiyet tekeli altında bulunması yüzünden, toprak satın alma için yapılan verimsiz masraflar ve toprak rantı şeklinde geniş kaynakların toprak sahiplerinin asalak tüketimine gitmesine sebep olur ve bu durum tarım ekonomisindeki üretici kuvvetlerin gelişmesini geciktirir. Kapitalist düzende esas köylü yığınları sefalete ve yok olmaya mahkumdur. Sömürülen köylü yığınları hayati çıkarları, işçi sınıfınınkilerle aynıdır. Ancak işçi sınıfı ile birleşerek, ideolojik ve pratik yöntemi ile ancak kapitalist sistemin tasfiyesi iledir ki emekçi ve küçük köylü sömürülmekten ve sefaletten kurtulabilir.

Teker teker kapitallerin "dönme"si hep birlikte sosyal kapitalin hareketini meydana getirir. Sosyal kapitalin hareketi teker teker bütün sermayelerin, karşılıklı ilişkileriyle birlikte, tümünü temsil eder.

Kapitalist toplumun toplam üretimi iki bölüm ihtiva eder. Birinci bölüm üretim araçları üretimi. İkinci bölüm tüketim malları üretimidir.

Sadece kâr amacı ile yapılan kapitalist üretim, sosyal sermayenin hareketi ile hiç ilgilenmez. Durumu uygun gören her kapitalist üretimini genişletir. Bunun için de üretim araçları üreten birinci bölüm sanayie başvurur. Böylece birinci bölümde üretim, bununla birlikte de istihdam artar. Artan istihdam tüketimi arttırır, şu halde tüketim malları üretimi teşvik eder. Bu da yeniden üretim araçları üretiminin artmasına sebep olur. Temel kapitalist birikim kanunu gereğince, üretim tüketimden daha çabuk artar. Tüketim malları üreten kapitalistler bir an gelir ki, kendilerini emekçilerin satın alma olanaklarından fazlasını piyasaya sürebilecek güçte bir üretim olanağının başında bulurlar. Üretim araçları üreten sanayi bölümü ile, tüketim malları üreten bölüm arasında denge bozulur ve dengesizlik derinleşir. Bu hal ekonomik buhranlara neden olur.

Kapitalizm, gelişme seyrinde, iç pazarı yaratır: Üretimin artması ve iç pazarın genişlemesi çoğu zaman tüketim mallarından çok üretim araçlarının gelişmesi sayesinde olur. Kapitalist yeniden-üretimin seyri esnasında üretimdeki nisbetsizlikler ve üre-

Devamı Sayfa 15 te

BİR HİKÂYEMİZ VAR

bekir yıldız

Güzel parmaklar

Sıcaktan gün çatlıyordu.

Elif, alnındaki teri, kolunun yeniyle sildi. Yaşmaktaki tütüne korku ve hınçla baktı. Sonra bakışlarını odanın içinde dolaştırdı: "Heyyof bana," dedi içinden. "El kadar gelinim, ne güzel de her şeyi yerli yerine oturtmuşum ya."

Bakışları önündeki tütüne düşmeseydi sevinecekti. Sevinmek şöyle dursun, gene, yüreği titredi. Korku bedenine çöktü.

Ansızın yerinden kalktı. Başını, neçeğiyle sarıp sarmaladı. Sonra tütün dolu yaşmağı, dört bir ucundan kavuşturup duvar komşusuna seğirtti.

Avluya girdiğinde nefes nefeseydi. Ayşe Bacı onu görünce şaşırdı:

"Hayrola kız Elif," dedi. "Nedir bu çalınman?"

Elif, elindeki tütün çıkınını havaya kaldırdı. Hiçbir şey söylemedi. Ayşe Bacı daha çok meraklandı:

"Nedir içindeki? Konuşsana."

"Tütün ha! Yere girsin, beceremiyem..."

"Viş bacım. Bu yaşa gelmişsen tütün sarmasını nasıl öğrenmedin?"

"Babam içmezdi Ayşe Bacım. Anamın da gözü kör olsun, el kapısına gelmeden her bir şeyi öğretmişti emme, tütünü akıl etmemiş."

"Desene kız Elif, anan devenin büyüğünü ahırda unutmuş. Kulağına küpe olsun, kocanın, gece koynunu, gündüz tabakasını boş bırakma."

Elif'in yüzü allandı. Onbeş yaşın utancıyla başını eğdi. Ayşe Bacı gülerek sordu:

"Haftası oldu mu?"

"Neyin?"

"Gerdeğe gireli kız."

"He... Dün ikinci haftaya döndü."

"Allah canını alsın e mi?"

"Niye ki Ayşe Bacı?"

"Haftasını aşmış da yeni mi aklın başına geldi. Bunca zamandır herifini tütünsüz mü saldın?"

Elif sabırsızca atıldı:

"Yok ha," dedi. "İnhisar cigarası içti hep. Emme dün kaçak tütün bulmuş. Bir keyifle geldi ki, görecektin."

"Di, gel de göstereyim nasıl sarılacağını. Hayadda nerdeyse çatlayacağız."

Odaya girdiler.

Ayşe Bacı, eline kağıt demetini aldı. Dudaklarına yaklaştırıp ucundan üfledi. Kağıt aralandı. Çekip aldı bir tane. Sonra kağıdı baş parmağıyla, şahadet parmağını kavuşturup, üzerine oturttu. Yaşmaktan bir lokma tütün alıp döşedi. Bu sıra başını kaldırıp Elif'e baktı. Elif, gözlerini çatlatacakmış gibi izliyordu olup biteni.

"Ben de böyle yapıyam," dedi.

Ayşe Bacı, başını salladı:

"Hüner tütünü hesaplı almakta. Ne az, ne çok."

"Ölçeği kavileştirecek bir şey yok mudur?"

"Zamanla kızım. Yapa yapa. Gözün ve de parmakların pişmesine bağlı."

Konuşmayı kesip tütünle döşenmiş kağıdı, ustalaşmış parmaklarıyla bir süre çevirdi. Sonra dudaklarına götürdü kağıdın açık olan ucunu diliyle ıslatıp yapıştırdı.

Elif, sabırsızca elini uzattı:

"Ver Ayşe Bacı," dedi. "Gerisini ben yaparım."

Ayşe Bacı vermedi. Sigaranın ağzını kapattıktan sonra çıkıştı:

"Hüner, cigarayı sarmaktır," dedi. "Ağzını mühürlemeyi kör ebem de yapar. Di haydi, başla."

Elif, başladı. Parmakları titriyordu. Ne ettiyse, tütün dolu kağıdı yuvarlatamadı.

Ayşe Bacı, Elif'in ellerine vurup söylendi:

"Haydi diyek ki, daha önce sarmamışsan, hiç saranı da izlemedin mi? Bu yaşa kadar aklın nerdeydi, ayran delisi?"

Elif alttan aldı:

"Huylanma kurban olduğum Ayşe Bacı," dedi. "Bir cahillik etmişem işte. Yeni baştan göster ha..."

"Ocağa aş vuracağam kızım. Nerdeyse ikindi kavuşacak."

"Elini ayağını öpüm, ne olur akşama herifimin suratı asılmasın."

Ayşe Bacının aklından, evliliğinin ilk günlerinde, kocasının ağzından çıkan her sözü, daha yere düşmeden nasıl yaptığı, önünde ardında nasıl pervane olduğu geçti. Gönlü, Elif'in çırpınışı karşısında, pamuk gibi oldu.

"Yüzün bu akşam kara olmasın," dedi. "Bir tabaka sarayım hemencecik. Sen de parmaklarıma iyi bak ama. Tövbeler olsun, yarın sarmam."

Günün birinci parçası üç saat önce tükendi. Şimdi, insanlar, günün karanlık bölümünü yaşıyorlardı.

Gene her yan, sıcaktan boğuluyordu. Sanki güneş gitmemiş, karanlığın içinde yitmemişti.

Ayşe Bacı, avludaki tahdda, cibinliği özenle serdi. Bir ucunu açık bıraktı. Sonra kocasına seslendi:

"Yatak hazır, ağam," dedi.

Adam, hiçbir şey söylemeden gelip uzandı.

Uzunca bir süre konuşmadılar. Adam, nerdeyse uykuya geçecekti. Oysa, Ayşe Bacının gözleri dipdiriydi. Gönlünde civa gibi bir şey vardı sanki. Bir o yana, bir bu yana kayıyordu. Bugün Elif'e sardığı sigaraları hatırladı ansızın. Ve hemen anladı, yüreğindeki oynaşmanın nedenini. Kocasına biraz sokuldu:

"Hişt ağam," dedi. "Uyudun mu?"

Adamın sesi karyolanın altından geldi sanki:

"He... Uyumuşam..."

Ayşe Bacı, kocasının uykulu sesini diriltmek istemedi. Bekledi. Bakışlarını yukarı verdi. Gökyüzü, ince dokulu cibinliğin üzerine gerilmişti. Yıldızlar aşağıdaydı ve yıkanmış gibi tertemizdi.

Ayşe Bacı, gözlerini yumdu. Uyuyamıyordu ama. Elif'in beceriksizliğini anlatmadan edemeyeceğini kavradı. Yeniden kocasına seslendi:

"Hemen uyuma ha," dedi. "Bak, bir çift sözüm var."

Adam sıçradı. Kızmıştı:

"Hadi, zıbar," dedi.

Ayşe Bacı, sözcükleri birbirine tez teğelledi:

"Şimdi avratlar da avrat mı ya," dedi. "Her şey bizim zamanımızda çetinmiş doğrusu. Elif var ya, hani geçen hafta düğünü olduydu. Elif..."

Adamın uykusu çözüldü biraz:

"Eee?" dedi. "Ne olmuş geline? Cılk mı çıkmış yoksa?"

"Yok."

"Ya, ne kız?"

"Desem, gülmekten bayılırsın."

"Ulan şimdi ağzına dolduracağam ha... Desene..."

"Elif, cigara sarmasını bilmezmiş. Nasıl?.."

Adam kıpırdandı. Şaşırmıştı:

"Vel..."

"Vel ya... Bizim zamanımızda böylesi avratların yüzüne kim bakardı? Ne olacak iki direği çatmışlar, avrat diye satmışlar..."

"Kocası olacak erzikırık, dayağı çekmiştir."

"Dur hele... Bak bugün ne işler oldu?"

Devamı Sayfa 15 te

Ertan ANDAŞ

KAPİTALİZM

tim ile tüketim arasındaki çelişmeler kendini gösterir. Üretim ile tüketim arasındaki bu çelişmeler kapitalizmde kendiliğinden vardır ve kapitalizmin temel çelişmesinden yani üretimin sosyal karakteri ile ürünlerin kapitalist mal edinme biçimi arasındaki temel çelişmeden doğar.

Tekeller öncesi kapitalizm, serbest rekabet egemenliği altında yürümüştü. Bu devre gelişmesinin en yüksek noktasına Batı Avrupa da 1860-1870 yılları arasında ulaştı. 19. yüzyılın son üçte biri tekeller öncesi serbest rekabetçi kapitalizmden, tekelci kapitalizme geçiş devresidir. 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında tekelci kapitalizm kesin bir şekilde kurulmuş oldu.

HİKAYE

Ayşe Bacının yüzü gülüyordu. Kocasına biraz daha sokuldu. Hünerli kadın olduğunu, şimdiki kızların fos olduğunu anlatmak istiyordu.

"Ya ağam," dedi. "Böyle işte. Daha cıgaranın bile hakkından gelemi. Bunlar da avrat olacak. Neymiş, babası cıgara içmezmiş. Anası da akıl edip öğretmemiş. İyi mi?"

Adam kestirip attı:

"Suç, anası olacak gözüyassıda. Dizinin dibine oturtmalıydı. Ve de başına vura vura belletmeliydi. Ne olacak ahır zaman yaklaştı avrat."

"Vallah doğru. Hele vicdanına söyle, ben, seni hiç cıgarasız bıraktım mı? Bir de kıymetimi bilmezsin."

"Şişme..."

"Bal gibi şişerim. Gene işi ben söktüm."

"Nasıl yani?"

"Babam hayrına, bir solukta tabakayı doldurdum ağam."

Adam, hışımla karısından yana döndü:

"Kimin tabakasını?"

Ayşe Bacı, ansızın baş ucunda yarasa gibi bir gölge gördü. Şaşırdı. Korktu. Büzülen dudakları arasında sözcükler sakız gibiydi:

"Elif gelinin getirdiği tabakayı," dedi.

Adam, Ayşe Bacının saçlarına yapıştı. Her yanı titriyordu:

"Demek başka heriflerin tabakasında senin cıgaran var ha? Vay alçak, vay kahpe."

"Bu işte bir kötülük mü vardır? Kurbanın olam vurma. Cahilliğime ver. Uy anam..."

Adam hem vuruyor, hem de bağırıyordu:

"Ulan kırk yılın kahpesi. Demek hiçbir kötülük yok ha... Al, al... Akılsız köpek... Beni rezil rusvay ettin."

"Töbe ağam, poğunu yiyim vurma, yeter. Suçumu söyle, kurban olduğum."

"Suçumu ha... Al... Al imansız kahpe... Yarın ne olacak, bilmez misin? O pezevenk kahveye gidecek... Ah ulan.. Yaktın beni... Kahveye gidecek. Eşine dostuna cıgara ikram edecek. O pezevenkler de alıp yakacaklar. Duman iyi gelecek. Duman üstüne duman. Cıgaraya bakıp, ne güzel sarılmış diyecekler. Ya herif, o zaman derse..."

"Kemiklerim kırıldı uy anam. Vurma, yeter gayrı, elini ayağını öptüğüm vurma."

"Vurma ha... Ulan seni kurşunlamalı. Nerde benim mavzerim? Nerde?.. Al... Dinsiz orospu... Ya herif, o zaman derse, Kuyumcu Osman'ın karısı sarmış diye..."

Ayşe Bacının etleri kabardı, canı çözüldü. Sesi sızılıydı:

"Öldüüüüm.... Öldüüüüüüüm..."

Adamın eli hâlâ hınçla inip kalkıyordu:

"Öldüm ha... Sen mi öldün, yoksa ben mi ulan. Cilveli Ayşe... Kuyumcu Osman'ın karısı sarmış ha. O zaman ne olacak? Pezevenkler gözlerini yumup, senin parmaklarını düşünmeyecekler mi? Nasıl önüne geçilir bunun, a fermanlı kahpe... Demiyecekler mi, ne güzel parmaklar böyle. Ve de düşünmeyecekler mi, Kuyumcu Osman'ın karısı kırkından sonra, karısı olan heriflere cıgarayı ne demeye sardı?.."

Ayşe Bacının soluğu bir lokma kaldı. Bayılmıştı.

Bu sıra, duvar komşusu Elif de, kocasına, "Cıgarayı ben sardım," diye böbürleniyordu. Ardından bir güzel sevişip oynaştılar.

mış sendikacılarız. Türk-İş'ten ayrı bir konfederasyon kurulması konusunda da zaman zaman spekülasyonlar yapılmıştır. Burada da yapıldığını duyuyorum. Onlara değer vermiyoruz. Biliyoruz ve iddia ediyoruz ki, öteki sosyal sınıf ve gruplarla siyasal ittifak felsefesinde olan bir sendika olarak önce, işçi sınıfının dinamik ve dev gibi bir üst örgütte buluşması gereklidir. Oysa, Türk-İş son yıllarda adeta bir örgüt erozyonuna uğramış gibidir. Giderek büyüyeceğine, dışında kalan sendikaları kişisel çıkar yaklaşımları ile bir kenara itmekte, başka konfederasyonları kuvvetlendirici birer güç haline getirmektedir. Türk-İş büyüyecek, daha da kuvvetlenecektir, ama bugünkü yöntemle, tutumla ve de yöneticilerle değil.

Hepinize saygılar..

MAKİNELER

Şubat 1975'de 151.20 TL. ihtiyaç olacağı uzmanlar tarafından hesaplanmıştır.

İnsanlar bir yönleriyle makinelere benzediklerinden, işçiye bu miktar gelir sağlanmazsa, voltajı düyer ve gerilimi artar. Çalışanlara hak ettiklerini vermemek ve onları etlerini yiyerek çalışmaya zorlamak için ellerinden geleni yapanlar, önce bu parayı sağlasınlar...

İşçinin bu temel davasını anlamayanlar karşısında, çalışanların bugünkünden daha anlayışlı olmaları bilmem mümkün mü?

İşçiler, arzulasalar bile yakıtı olmadığından devre dışına çıkan santrallar gibi, bir noktada duracakları bilinmelidir. Çünkü makinenin yakıtı petrol, insanın yakıtı besindir.

Besin fiyatlarını alabildiğine yükselten aracılar, tefeciler, istifçiler işçi değil, iş adamlarıdır. Sanayiciler öncelikle odalarda ve derneklerde bütünleştikleri ticaret burjuvazisini yola getirmeli ve daha sonra da işçilerden ve işçi sendikalarından anlayış beklemelidirler.

Kitaplar sanayici ile iş adamı arasındaki çelişkinin, emekle sermaye arasındaki çelişki kadar büyük ve önemli olduğunu yazıyor. Soysal'ın bugünkü davranışı yazılanların doğruluğunu kanıtlamaktadır.

Belirli bir noktada çelişmeler büyüyecek ve iş adamları ile sanayiciler, onun ardından sermayeye dayalı siyasal örgütler birbirine girecek ve kirli çamaşırlar ortaya dökülmeye başlayacaktır. İşçilere beklemek düşer. Bakalım neler göreceğiz?..

Böyle baş, böyle traş...

emekçinin sözlüğü

Toprak mülkiyetini tekeli altına köle sistemi Devleti, köylüleri vergilerle ezdi, onların sırtına her türlü yükümü yükledi, böylece onları da köle durumuna indirdi. Köylüler kendi topluluklarının mensubu olmakta da devam ediyorlardı. Ama toprak, köle sistemi Devletinin elinde bulunduğundan topluluk Doğu despotluğun daimi temelini meydana getiriyordu. Doğu despotluğunun mutlak ve kontrolsuz, murakabesiz tek şahıs iktidarı demekti. Din adamları (rahipler) aristokrasisi köleliğin hüküm sürdüğü Doğu ülkelerinde önemli rol oynuyordu. Tapınaklara ait olan geniş malikaneler köle emeğine dayanarak işleniyordu.

Henüs yeteri kadar işlenmemiş ve somut örneklerle beslenmemiş olan bu üretim tarzı konusunda, özellikle kölelik ve derebeylik üretim biçimlerini kısmen eski Yunan ve Roma sınırları içinde yaşamış ülkelerde ve bu gibi ülkelerle ilgili çalışmalarda ihtiyatlı olmak gerekir.

CEMİLE

ORHAN KEMAL

BU ROMAN, GRAFİK STÜDYO S REKLAM AJANSINDA RESİMLENDİRİLMİŞTİR

Sadri itti:

– Hadi, hadi.. Canım ağabeycemmiş.. Ben senin canın değil, en büyük düşmanınım!

Cemile ağabeysini zorla öptü.

– Ulan, dedi, huyumu bilirsin.. Cart curta gelebilir miyim ben hiç?

– Sana kim cart curt etti. (Babasına döndü) Bir saat kendini bekledik, ayak üstü.. Yanında da şu Halime vardı.. Neden sonra çıktılar. (Kızkardeşine) Ulan gördün işte, kardaşın bu, eşek başı değil ya! İnsan döner bakar.. Şu Musa'nın yanında, doğru muydu yaptığın? Herif zâtı lâfçının biri.. Bellersin alay kumandanı! Bir tavır, bir zavur. Herif bizi yırtıp geçiyor.. (Kızkardeşine) Arslanım, elin oğlu yarın bozar fiyakanı! Herkes Sadri değil!

– Şimdi kafana bir şey indiririm ha! Terbiyesiz. Başucuna otursun elin oğlu!

Sessiz sessiz gülmekte olan babaları:

– Birbirinizi incitmeyin çocuklar! diye tekrarladı, birbirinizin hatırına dokunmayın!

– Neye terbiyesiz lâf söylüyor?

– Ne dedim? Elin oğlu fiyakanı bozar dedim.

– Derdin dibi!

– Karnına!

– Artanı da koynuna!

– İt it! dedi Sadri, şuna bak, hâza it!

– İtim evet.. Cart curta gelemem ben. Cart curt oldu mu, it damarım kabarır! Bunu böyle bilmeli, ona göre...

Babayla oğul kahkahalarını salıverdiler. Cemile de güldü. Mesele kalmamıştı...

Sofraya oturuldu. Ekmeklerinin içlerini babalarına verdiler, kabuklar kendilerine kaldı. İhtiyar adam sert lokmaları çiğnemekte zorluk çekiyordu.

Odanın içine, iştahlı bir ağız sapırtısı yayılmıştı. Sulu bir lokmayı ağzına atarken Sadri üstüne damlattı. Cemile gördü:

– Terbiyeli ye ulan!

– Ne o? Başladın mı gene?

– Başlarım tabii.. Üstüne döküyorsun.. Terbiyeli yesene!

– Hani?

– İşte, kör müsün?

Sadri baktı, gördü, güldü.

– Bacının canı sağ olsun, dedi, yıkar..

– Evet, yıkar. Babanın uşağı vardı. Bütün gün makine başında anam ağlıyor benim, bir de

Bu sırada tavan yukarıdan vuruldu. Dokumacı Musa'nın sesi:

– Ne o toy? Barıştın mı ne?

Cemile:

– Şu heriften de hiç rahatlık yok! diye söylenerek entarisinin eteğiyle, açık dizini örttü.

Sadri:

– Nâpim kardaş? diye cevap verdi, yüzünde şeytan tüyü var!

– Ayıp ayıp.. İnsan tükürdüğü tükrüğü yalar mı?

İhtiyar Malik'in kalın kaşları birden çatıldı; yüzü azgınlaştı:

– Ne yapsın? diye boşnakça bağırdı, çeksin, vursun mu?

ŞİİR KÖŞESİ

M.Günhan YILMAZ

ÇAĞIRIM

Bir dünya istiyorum sınırsız:
İnsanlık istiyorum
Aralarında din kavgası olmayan..
Gönüllerince kişiler dua etmeleri yaradana
Bir dünya istiyorum,
Sefalet, açlık, savaş korkusu olmayan.
Keramet biz gençlerde
Dünya gençliği gelin,
Elele olalım...

EVVEL ZAMAN İÇİNDE

Her ağacın arkasından karşıma siz çıktınız
Öylesine çoktunuz ki bunaldım yalnızlıktan
Rüzgârınız esiyordu dağ taş deli gi.i
Savruldu kulelere dayadığım merdiven
Her köşebaşından karşıma siz çıktınız
Öylesine yoktunuz ki ağladım deliye döndüm
Kanınızla incelen taşlar yüzüyordu
Eski denizleri andıran bulutlarda
Sayısız gitmiştiniz ne yazık
Evvel zaman içinde gibiydiniz
Uzandım yerden usulca aldım gökyüzünü
Siz atmıştınız.

OKTAY RİFAT

ANLATAMIYORUM

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz
Göz yaşlarıma, ellerinizle?
Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz old unu
Bu derde düşmeden önce.
Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epice yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

ORHAN VELİ

YENİ BAŞTAN

Tam üç ay hasta yattım
Kendimi bilmeden;
Ve şehrin sokaklarını
Tavlada dübeş kapısını
Sevdiğim kızın yüzünü unuttum.
Şimdi ne güzel yeni baştan
Yürümeğe ve sevmeğe başlamak..

M.CEVDET ANDAY

DÖNÜŞ

Çiçek, sen hala
Bu kırmızı saksıda mısın?
Çocuk, sen hala
Bir rüya gibi uykuda mısın?

Gönül, sen hala
O eski şarkımda mısın?

MUZAFFER TAYYİP USLU